

РЕЦЕНЗИЈА РУКОПИСА АЛЕКСАНДРА М. НОВАКОВИЋА
УЏБЕНИЧКИ КОМПЛЕТ У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА КАО СТРАНОГ

Рукопис *Уџбенички комплет у настави српског језика као страног* аутора др Александра Новаковића, доцента на Департману за србистку Филозофског факултета Универзитета у Нишу, обухвата 245 страница компјутерског текста, а организован је у три истраживачке целине: 1. УЏБЕНИЧКИ КОМПЛЕТ У НАСТАВИ СТРАНОГ ЈЕЗИКА (стр. 3–58) 2. ЕВАЛУАЦИЈА УЏБЕНИЧКОГ КОМПЛЕТА У НАСТАВИ СТРАНОГ ЈЕЗИКА (59–95), 3. УЏБЕНИЦИ И РАДНЕ СВЕСКЕ У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА КАО СТРАНОГ (96–191). Поред тога, монографија садржи краћу уводну реч аутора и закључна разматрања на крају, попис употребљених извора и референтне литературе, индекс појмова и аутора, као и белешку о аутору рукописа. Основу ове монографије чине изабрани делови одбрањене докторске дисертације и неколико радова објављених у току њеног писања, о чему су наведени прецизни подаци (219).

Главни истраживачки фокус у обављеном истраживању био је на питању полифункционалности уџбеничког комплета у настави српског језика као страног. Стога се појам полифункционалности и у монографији јавља као кључни, посебно у првом поглављу, у коме је дефинисан и доведен у везу са сложености структуре и мноштвом функција које има уџбеник као водеће наставно средство у настави српског језика као страног. Да би објаснио своје схватање појма полифункционалности, аутор претходно јасно одређује појмове уџбенички комплет, уџбеник, радна свеска и интерактивни електронски уџбеник. Овакав прецизан, недвосмислен приступ дефинисању базичних појмова, уз ослањање на обимну критичку литературу, изузетно је важан, имајући у виду постојеће мноштво термилошких и других непрецизности које карактеришу већину (релативно) младих научних дисциплина, каква је, свакако, и методика наставе српског језика као страног, којој припада истраживање представљено у књизи, и претходно, у докторској дисертацији. Тек ваљано предметно, термилошко и методолошко утемељење омогућује да се такве научне дисциплине несметано и сигурно развијају, па се и у том смислу очитује допринос аутора овој области. Посебно скрећемо пажњу на вредност сегмената који се, у оквиру разматрања електронског интерактивног уџбеника, односе на учење језика уз помоћ рачунара и мобилних телефона (историјат развоја и опис актуелног стања), на фазе у изради електронских уџбеника, моделовање лекција за учење страног језика, као и на део који се бави озвученим уџбеницима у настави страног језика.

Што се, пак, полифункционалности тиче, она се не односи само на већи број функција које сваки уџбеник/уџбенички комплет у настави има, како год да је конципиран; аутор напомиње: „Ако би се дефиниција полифункционалности схватила тако једноставно, онда би одговор на постављено питање дефинитивно био позитиван – сви уџбенички комплети су полифункционални. Међутим, постоји нешто што уноси пресудну разлику између оних који јесу полифункционални и оних који то нису, а тиче се *дидактичко-методичког обликовања јединица уџбеничког комплета, обрађених садржаја и њихових дизајнерских решења*” (6, истакла С. Б). Управо ове истакнуте особености уџбеничких комплета представљају истраживачко тежиште у поглављима која следе. Тако је у другом поглављу монографије представљен један од два највећа апликативна доприноса обављеног истраживања А. Новаковића – образац за евалуацију уџбеника у настави страног језика (68–69), који је инкорпорирао и интегрисао најзначајније критеријуме процене уџбеника, издвојене на основу ауторовог прегледа актуелне и релевантне литературе из области методике наставе страних језика (пре свега евалуационих образаца различитих аутора и установљених стандарда квалитета уџбеника), као и на основу сопствених методичких искустава и претпоставки.

Формирани образац потом је искоришћен приликом евалуације уџбеничких комплета и током развоја електронског интерактивног уџбеника, што би био други значајан апликативни допринос Новаковићевог истраживања. Он је приказан у трећој, најобимнијој целини књиге. У том делу, аутор је, служећи се изведеним обрасцем, понудио прецизну анализу/евалуацију актуелних уџбеника и радних свезака за учење српског језика као страног, укључујући и електронске интерактивне уџбенике, а међу њима и свој пројекат *(Про)Говори српски!*, настао током рада на докторској тези, тренутно у бета верзији (172-180). Тај аналитички модел подразумева, према обрасцу, сагледавање дизајна и општих атрибута уџбеника, садржаја и његовог дидактичко-методичког обликовања, као и закључак у вези са спроведеном анализом сваке појединачне публикације (12 уџбеника; 3 радне свеске; 5 електронских интерактивних уџбеника), и, на крају сваког сегмента, општије закључке, тј. синтезу претходних запажања. Тако читалац добија преглед и процену квалитета – у односу на главни критеријум не/остварене полифункционалности – двадесет књига, што може бити поуздана смерница за избор адекватне публикације, водич и упутство за оне који би и сами да се упусте у стварање сличних уџбеника, полазиште и утемељење свих будућих теоријских и практичних истраживања ове проблематике.

Практичну вредност монографије А. Новаковића будући читаоци ће лако препознати. Она открива и у научно-стручном погледу профилише свог аутора као вредног, марљивог и прагматичног истраживача, посвећеног постизању неопходне синергије науке о језику, методике наставе српског језика и српског језика као страног с једне, и предности/могућности дигиталних технологија с друге стране, што би све требало да допринесе иновирању и побољшању квалитета наставног процеса. Његово излагање је прецизно, фокусирано, систематично и прегледно; књига се чита се лако, врло је информативна, богата мноштвом функционалних илустрација (графичких приказа, табела, сликовних прилога из анализираних уџбеника). Овим рукописом аутор потврђује своје истраживачке и методичке компетенције, стечене, поред осталог, и у наставном раду са странцима који изучавају наш језик. Захваљујући и том искуству уграђеном у обављено истраживање, А. Новаковић с правом указује на значај и предности које добар уџбенички комплет има за реализацију наставе српског језика као страног. Иако се полифункционалност уџбеничког комплета показује као тешко достижан циљ, аутор читаоца оставља у уверењу да је, уз адекватне научно-стручне и технолошке квалификације, могуће прићи врло близу његовом остварењу.

Имајући у виду све издвојене особености рукописа *Уџбенички комплет у настави српског језика као страног*, закључујемо да је реч о релевантној студији која може бити од користи наставницима српског језика као страног, будућим ауторима уџбеника, студентима и истраживачима у овој грани примењене србистике, тј. свима који су заинтересовани за теоријска и практична питања наставе српског језика као страног; зато са задовољством препоручујемо њено објављивање.

У Нишу, 18. 6. 2021.

Проф. др Снежана В. Божић

Департман за србистику
Филозофског факултета Универзитета у Нишу